

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Рівненський відділ Українського географічного товариства

**ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА У ШКІЛЬНИХ
ТА ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ:
ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Рівне – 2020

О.П. Войтович, докт. пед. наук,
професор кафедри екології географії та туризму
Рівненського державного гуманітарного університету

М.І. Костолович, канд. пед. наук,
доцент кафедри екології географії та туризму
Рівненського державного гуманітарного університету

МЕТОДИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТІВ У ШКІЛЬНИЙ КУРС ГЕОГРАФІЇ

У статті подано вимоги до використання методу проєктів у шкільному курсі географії та виокремлено етапи виконання проєкту. Визначено роль вчителя на кожному етапі виконання.

Ключові слова: метод проєктів, шкільний курс географії.

На нашу думку, сучасна шкільна освіта здебільшого спрямована на подання учням визначеної системи предметних знань, а повинна забезпечувати формування особистості, здатної до успішної самореалізації в суспільстві. Тому вважаємо, що в закладах загальної середньої освіти слід впроваджувати методики, які б готували учня до життя в мінливому світі. В даному контексті, метою шкільної освіти, зокрема і географічної, має бути формування творчих здібностей учнів, вміння самостійно навчатися, приймати рішення і відповідати за результати своїх дій.

Однією із форм організації освітнього процесу, що зорієнтований на активізацію самостійної діяльності учнів є метод проєктів.

У психолого-педагогічній літературі існує різноманітна класифікація проєктів, найбільш розгорнута структура презентована О.М. Тадеуш. Аналізуючи дану класифікацію, вважаємо, що в шкільному курсі географії доречно впроваджувати наступні види проєктів:

- за видом пізнавальної діяльності (дослідницький, творчий, інформаційний, ознайомчо-орієнтований);
- за предметно-змістовою складовою (монопредметний - ґрунтується на використанні географічного матеріалу, міжпредметний - передбачає інтеграцію знань декількох предметів, географії та фізики, хімії, біології, історії);
- за характером контактів (внутрішні - виконавцями є учні одного класу, загальношкільні - виконавцями є учні різних класів);
- за кількістю учасників проєктної діяльності (індивідуальний, парний, груповий, колективний);
- за тривалістю виконання проєкту (короткотривалий, середньої тривалості, довготривалий);

- за ступенем складності: простий, складний, комплексний (включає два й більше субпроекти або передбачає різні типи й форми творчої діяльності);
- за характером партнерських взаємодій між учасниками (кооперативний, змагальний, конкурсний);
- за часом виконання: у навчальний час (поточний, підсумковий); у позанавчальний час; частково в навчальний і позанавчальний час [2].

Незважаючи на вид проекту, який вчитель впроваджує в шкільний курс географії, основна його мета передбачає набуття географічних компетенцій в процесі планування та виконання практичних, нестандартних, реалістичних завдань; розвиток комунікативних здібностей; формування критичного мислення та дослідницьких умінь, підвищення мотивації до навчання географії.

Нами обґрунтовано основні вимоги до використання методу проектів в шкільному курсі географії [1]:

- формулювання проблеми, вирішення якої потребує дослідницько-пошукової діяльності, що ґрунтується на певній послідовності дій: обговорення методів дослідження, визначення способів збору інформації, аналіз та систематизація отриманих даних, підбиття підсумків, формулювання висновків, оформлення результатів, їхня презентація, висунування нових проблем для дослідження;
- навчальна, практична та пізнавальна значущість очікуваних результатів проекту;
- самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність учнів при проведенні дослідження;
- структурування змістовної частини проекту (із визначенням поетапних результатів і розподілом ролей);
- постійна взаємодія між учасниками;
- публічне представлення результатів проекту (можливе, у вигляді відеофільму, блогу тощо).

Аналізуючи подані вище вимоги, слід відмітити, що роль вчителя повинна бути консультативною та спрямовуючою. Крім того, вчитель має створити позитивну робочу атмосферу, яка стимулювала б учнів до активної творчої діяльності.

На кожному етапі виконання проекту вчитель є помічником, партнером та консультантом, зокрема, на:

- організаційно-підготовчому – вчитель ініціює ідею проекту враховуючи інтереси учнів, надає допомогу у визначенні мети та завдань проекту, мотивує учнів та створює сприятливі умови для виконання проекту, допомагає розробити план реалізації завдань проекту,

– практично-реалізаційному – вчитель спрямовує учнів на пошук змістової інформації проєкту, підтримує та заохочує учнів, контролює проміжні результати, надає пропозиції щодо систематизації та аналізу інформації, опрацьовує і за необхідності скореговує висновки, пояснює правила оформлення виконаного проєкту, консультує щодо підготовки звіту та процедури захисту,

– результативно-презентативному – вчитель оцінює результати на основі визначених критеріїв, які обов'язково мають бути попередньо повідомленні учням.

Діяльність учнів полягає у:

– виявленні проблеми та визначенні мети і завдань проєкту, обґрунтуванні його значущості;

– дослідженні можливих варіантів вирішення проблеми та визначенні необхідних засобів;

– складанні плану реалізації проєкту та розподілі обов'язків між учасниками проєктної діяльності;

– виконанні дослідження: зборі інформації, її аналізі, систематизації та формулюванні висновків;

– презентації результатів навчального проєкту;

– аналізі помилок та корегуванні результату.

Безперечно, що успішність проєктної діяльності залежить від взаємних зусиль вчителя та учнів та рівня професійної майстерності вчителя. Крім того, включення проєктів у шкільний курс географії потребує вирішення цілої низки проблем організаційного і психологічного плану. Важливим для вчителя є питання щодо самостійності кожного учня у процесі виконання групового проєкту.

Проте впровадження методу проєктів у шкільний курс географії значно підвищує рівень зацікавленості учнів предметом, сприяє умінню орієнтуватися в інформаційному просторі, самостійно та критично аналізувати та систематизувати вивчене, обґрунтовувати свою думку та враховувати інші бачення, вчить вести перемовини, приймати рішення та нести відповідальність за результати роботи.

Список джерел:

1. Войтович О.П. Використання проєктів міжпредметного змісту в навчанні фізики для розвитку творчих здібностей учнів. *Інформаційні технології в професійній діяльності*. Мат-ли доповідей III Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та науковців. Рівне, 2009. С. 13–14.

2. Тадеуш О.М. Метод проєктів як форма продуктивного навчання студентів. *Електронний ресурс*.- Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/19155/1/Tadeush.pdf>

УДК 37.09+373.5.016+91(07)

Г-35

*Рекомендовано до друку Вченою Радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 8 від 24 вересня 2020 р.)*

Редакційна колегія:

Головний редактор: проф. Лико Д.В.

Члени редколегії:

Войтович О.П., д-р пед. наук, проф.; Коротун С.І., к. геогр. наук, доц.;
Костолович М.І., к. пед. наук, доц; Лис Ю.В., методист; Мартинюк В.О.,
к. геогр. наук, проф.; Пустовіт Г.П., д-р пед. наук, проф.; Романів А.С.,
к. геогр. наук, доц.; Трохимчук І.М., к. пед. наук, доц.

Рецензенти:

д-р пед. наук, проф. Грицай Н.Б.
(Рівненський державний гуманітарний університет)
д-р геогр. наук, проф. Ільїн Л.В.
(Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки)

Г-35 Географічна освіта у шкільних та позашкільних закладах :
проблеми, пошуки, перспективи : Збірник наукових праць ; за ред.
проф. Д. В. Лико / Рівненський державний гуманітарний університет.
– Рівне: Видавець О. Зень, 2020. – 76 с.

ISBN 978-617-601-332-7

У збірнику наукових праць представлені вибрані доповіді з проблем географічної освіти у шкільних та позашкільних закладах, що були заслухані на науково-методичному семінарі 23 вересня 2020 р. в Рівненському державному гуманітарному університеті. Для вчителів географії, природознавства закладів загальної середньої освіти, методистів та керівників гуртків позашкільних закладів.

© Колектив авторів, 2020

© Рівненський державний
гуманітарний університет, 2020

ISBN 978-617-601-332-7

ЗМІСТ

Войтович О.П., Костолович М.І. Методика впровадження проєктів у шкільний курс географії.....	3
Войтович О.П., Лико Д.В., Мартинюк В.О. Удосконалення навчального плану освітнього ступеня «магістр» спеціальності 014.07 «Середня освіта (географія)» у світлі сучасних вимог до підготовки майбутнього вчителя географії.....	6
Коротун С.І., Романів А.С. Роль сучасної шкільної географії в громадянському житті та кар'єрному зростанні особистості.....	11
Лис Ю.В. Сучасний освітній інструментарій компетентісно орієнтованого навчання географії.....	16
Лисиця А.В. Географічне краєзнавство, історичні пам'ятки пов'язані з епідеміями минулого.....	25
Логвиненко І.П. Краєзнавча робота в процесі викладання географії в школі.....	31
Мартинюк В.О. Чи потрібна конструктивна географія у школі?.....	35
Мартинюк О.Ю. Геоекологія у системі діяльності Малої Академії наук учнівської молоді.....	40
Осніцька Н.О. Реалізація аксіологічного підходу в навчально-виховному процесі школи засобами шкільного краєзнавства (з досвіду роботи).....	45
Пустовіт Г.П., Сяська І.О. Роль еколого-краєзнавчого контенту у змісті фахової підготовки майбутніх учителів географії.....	55
Сокол Т.К. Інтеграція природничих наук у змісті старшої школи: від теорії до практики.....	59
Суходольська І.Л., Окунович Д.Я. Особливості використання ГІС-технологій на уроках географії.....	66
Трохимчук І.М. Методологія та організація наукових досліджень з географії в середній школі за міжнародним науково-освітнім проєктом GLOBE.....	70

Наукове видання

Збірник наукових праць
**ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА У ШКІЛЬНИХ ТА
ПОЗАШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ,
ПЕРСПЕКТИВИ**

Відповідальний за випуск: Д.В. Лико
Комп'ютерне верстання: В.О Мартинюк

Підписано до друку 28.09.2020 р.
Формат 60×84 1/16. Друк: різнограф
Ум. друк. арк. 4,42
Обл. вид. арк. 4,99

Видавець Зень О.М.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
Серія №26 від 06 квітня 2004 р.
Вул. Князя Романа, 9/24, м. Рівне, 33022
068-025-067-4; olegzen@ukr.net

Віддруковано у редакційно-видавничому
відділі Рівненського державного гуманітарного університету
вул. Ст. Бандери, 12, м. Рівне, 33018
(0362) 62-03-56; info@rshu.edu.ua